

HIND 5 SENTI

RAHVUSRAAMATUKOGU
Ilmub kolmapäeviti

Õpilasteleht

Toimetuse ja talituse aadressid: Tallinnas, V.-Roosikrantsi 3
Tartu kontor: Ülikooli 21, Tartus

Posti jooksev arve nr. 2188

Tellimishind: 1 kuu — 20 s., 2 kuud — 40 s., 3 kuud — 50 s., 6 kuud — 1 kr., aastakäik 1 kr. 50 s.
Kuulutused: 5 senti mm, lehe ees — 10 s. mm, tekstis — 12 s. mm, teksti kirjaga — 15 s. mm

Nr. 1.

27. septembril 1933. a.

II aastakäik.

Suures valikus,
parimas headuses,
soodsamail tingimustel
saada

„PÄEVALEHE“ raamatu- kauplustes

TALLINN,

Suur Karja 23, kõnetr. 446-11

Pikk 2, kõnetr. 434-94

kooliraamatuid

igal õppealal, iga kooli nõuetele
vastavalt

**Ilu- ning teaduslikku
kirjandust, kirjutusma-
terjale, joonistus- ja
maalimistarbeid,**

õppevahendeid jne.

Müük suurel ja väikesel arvul

Tellimiste täitmise ajatundlik,
kiire ja korralik

Tulusaimad ostukohad õpetajatele,
õpilastele, raamatukogudele jne.

Tallinna Eesti

Kirjastus-Ühisus

Pikk tänn. 2, omas majas

„Õpilasteleht“ oma noortele lugejatele!

Kooliaasta on alanud ja ühes õppimisega tuleb ka „Õpilasteleht“.

„Õpilasteleht“ tuleb teie juure kui sõber, kes tahab olla rohkem veel kui hea ajaviitja ja meelelahutaja.

„Õpilasteleht“ on teile mõnusaks seltsiliseks, sealjuures aga ka abiliseks, kel paras nõu igal ajal käepärast.

Kui teil, noortel lugejatel, midagi on südamel, millele te vastust otsite, kirjutage, „Õpilasteleht“ vastab lehes.

Kui teil on soove juttude, vestluste, osakondade kohta, kirjutage! „Õpilasteleht“ arvestab meelsasti teie soove.

„Noorte looming“ on toimetuse armsamaid osakondi. Saatke sinna oma töid, jutustage ka, mis te teete oma ringides, missugused on teie armsamad harrastused. „Õpilasteleht“ annab nõu ja aitab teil sidemeid luua teistega, kes samuti mõtleavad ja sedasama tahavad.

„Õpilasteleht“ aitab teid, kui teie tahate midagi teha, kuid ei tea, kuidas ja kust alata. „Õpilasteleht“ viib teid loodusele lähemale ja aitab teid mõista elu oma ümber. Vastutasuks ootab ta teie usaldust ja sõprust.

„Õpilasteleht“ on teie sõber. Saagu ka teist temale head sõbrad! Selle sooviga algame teist aastakäiku!

Pöörge tähelepanu tänases lehes algavale romaanile!

„Ühe inimsööja seiklused“

on „Õpilastelehe“ 1. numbriga algav jatkuromaan. See on sangari eepos, mida te lõpuni jälgite hingetu põnevusega. Romaani kangeline saadab toime vastupidavuse imesid, nagu seda suudab ainult raudne, karastatud loodusnimene, kelles vaatamata metsikule keskusele, kust ta võrsunud, elab suur ja õilis hing.

Magneedijõu saladus

**KIVI, MIS KINNI VÕTAB. SALAPÄRANE JÕUD MAAKERAS.
MEIE ELAME HIIGELMAGNEEDIL**

Kord läks loomakarjus Magnes, kes karjatas oma karja pühal Ida mäel, nii jutustab vana rooma kirjanik Pliinius, oma jämedate naelutatud saabaste ja raudotsalise kepiga, üht ärajooksnud kitse otsima. Ta jõudis ühele kohale, kus ta veel kunagi polnud käinud. Äkki ta jäi otsegu kinninaelutatult seisma, ta jalad tõmbusid maa külge kinni, et ta neid suuri vaevu suutis tõsta ja ta keppi rebiti salapärasest jõust vastu maad. Et Magnes ei suutnud mõistatist lahendada, hakkas ta kohal kaevama ja vaata, ta leidis ühe musta kivi, mis raua enda külge tõmbas ja mida siitpeale ta avastaja nimega kutsutakse magneediks.

Ühe teise, usutavamalt kõlava vanaaja teatise järele olevat magneetrauakivi leitud esmalt Väike-Aasias Lüüdia linna Magneesia lähedalt mäekaevandusest, millise linna järele ta saanud ka oma nime.

Ja lõppeks ka meresõitjad, kes kõigil aegadel on armastanud puhuda ja luisata, teadsid jutustada suurtest magneet-kaljudest, mis äkki kõik raudnaelad laevalaudadest välja kiskunud, nii et laevad kõige täiega põhja läinud.

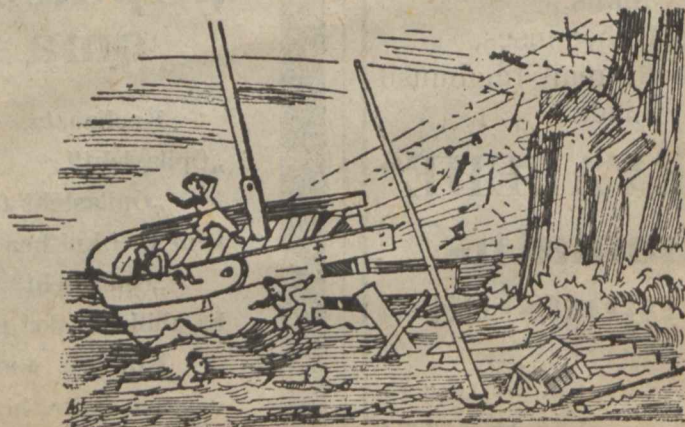

Kreeklased ja roomlased näivad olevat ainult imestanud ja tunnud magneedi imejõudu, mille evib looduses just mitte väga harva leiduv magneetraud, tõmmata enda külge raua, hoides seda kõvasti kinni ning muutes seda ühtlasi ka magneetiliseks. See on tõesti väga haruldane omadus, mille evib see

kivi, ja tänapäevgi veel me ei tea, mis see lõppude lõpuks on.

See magneetrauakivi moodustab mitmel pool terveid sooni, nagu näiteks Schmiedebergis Hiigelmäestikis, Uuralis, eriti aga Põhja-Rootsis, kus saadakse iga aasta üle miljoni tonni sellist maaki.

Oma imepärase külgetõmbejõuga poleks magneetrauakivi maainimsoo kultuuris kunagi omanda-

Kalju, mille vastu purunesid laevad.

nud sellist tähtsust, kui sellest valmistatud kompassi nõelal poleks teist mitte vähem imesteldavat ja mõistatuslikku omadust

pöörata oma pikitelg põhjalõuna suunas.

Nagu näib, on hiinlased juba enne Kristust tunnud kompassi põhimõtet ja seda kasulikult tarvitanud. Neil olnud väikesed vankrid, millele oli seatud selline pöörduv magneetiline kujund, et ta ühe otsaga näitas alati lõunasse. Nüüdisaegse kompassi leiutaja on itaallane Flavio Gioja, kes esimesena 1302. a. ühel teravikul õõtsuva

Kolumbus laeval.

magneetnõela ühendas tuulte roosiga. Seega oli nüüd magneetnõel tehtud laevasõidule üldiselt kasutatavaks. Kompassi leiutamine võimaldas 15. sajandist alates merel kõik suured avastused. Kuid liikuv magneetnõel varjas endas veel küllaltki saladusi.

On üldiselt tuntud, et Kolumbus

aastal 1492 oma esimesel avastusreisil, ühe sellise mõistatise tõttu, sattus suurde ärritusse. 13. septembril, öö jõudes, ta pani nimelt tähele, et kompassi nõel pöördus põhjapunktiast pahemale kõrvale. Talle täiesti seletamatu nähe kordus kolm päeva hiljemini uuesti, ja „merimehed sattusid“, nii on mainitud ta päevaraamatus, „selle üle hämmastusse ja olid väga rõhutatud; mitte keegi polnud midagi sellist ennem läbi elanud; nad kartsid juba, et nad asuvad mõnes teises maailmas. Mis siin Kolumbusele magneetnõelaga juhtus, seda me nimetame tänapäeval

deklinatsooniks ehk magneetnõela käändeks. Selliseid merireiside puhul magneetnõela näitamise ebatäpsusi hakati jälgima ja nii jõuti maakera magnetismis tähtsaile avastusile.

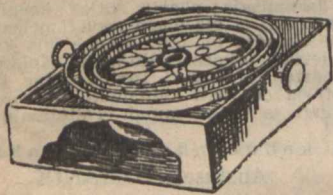
Meie maakera ise on hiigelsuur põhja- ja lõunanabaga magneet,

mis mõlemad, ükskõik millisel maakera pinnapunktil kompassi magneetnõela külge tõmbavad ja enda poole suunivad. Magneetiline põhja- ja lõunanaba aga kalduvad geograafilistest, täpsamini öeldud matemaatilistest arvutatud nabadest oma asendis märgatavalt kõrvale, ja just sellepärast teki vadki magneetnõela näitamises sellised põhja-lõuna sihist kõrvalekalduvad — magneetilised käänded. Kuid pole märgatav ainiükski enam-vähem tugev magneetnõela põhja-lõuna sihist kõrvale kaldumine; vabalt ülesseatud magneetnõel, vaatluskohtade kauguse magneetilise naba olene des näitab nõrgemat või tugevamat kallet allapoole, — mida nimetatakse „inklinatsiooniks“; maakera magneetilisel nabal peab

end magneetnõel viimasega loodis asetama.

Sellest kogemusest ja tähelepanekust lähtudes sõitis 1831. a. inglise merimees kapten James Ross välja, et avastada magneetiline põhjapoolus. Ta leidis selle tõesti Põhja-Ameerikast Boothia Felix'i poolsaarelt Murchinsoni neeme lähedalt. Kümme aastat hiljemini ta läks kahe laevaga lõunasse, avastama nüüd ka magneetilist lõuna-poolust, kuid vallutamata jäämaside tõttu ta ei küündinud aga mainitud nabani, võis ainult kindlaks määrata, et see vastand-naba, nagu matemaatik Gauss on välja arvtanud, peab asuma Lõuna-Viktooria-Maal. Aastal 1903 otsis norra polaaruurija Amundsen magneetilise põhjapooluse veel kord üles ja teatas, et see punkt ei asu püsivalt paigal, vaid nihkub päevas 10—200 meremiili (1 meremiil = 1,855 km) võrra oma esialgsest asendist kõrvale.

Ikka üha suurenevate tähelepanekute arvu, ikka täpsamate magneetnõelaga sooritatud uurimiste tulemusena oleme samm-sammult jõudnud maakera magnetismi mõistatisele lähemale. Me teame tänapäev, et selle, meile veel tänapäevani salapärase, jõu allikas on päike ja et päevased, aastased ja pikemaajalised magneetnõela võnkumised on ühenduses päikeseplekkidega. Maaväringud ja vulkaanilised pursked, nagu virmalisedki, võivad magneetnõela samuti kõrvale kallutada.

Bussol.

Ikka tundlikumaks ja ikka otsustavamaks on pikkamisi muudetud magneetnõel ja lihtsast, Kolumbust Ameerikasse juhtivast laevakompassist on nüüd tekkinud ujuv kompass — bussol, mis alles seatud üles ühele võrtele, kõrvaldab magneetnõela mõjutamisest kõik laeva õõtsumised ning millise kompassi juures tuulte roos on tehtud liikuvaks, näidates sealjuures oma alapoolel hulka keske ümber sümmeetriliselt korraldatud magneete.

Iga „Õpilaslehe“
lugeja ostab kõik

oma raamatud
ja koolitarbed
koolikirjastusühisus
„TÖÖKOOLILT“
Tallinnas, V. Roosikrantsi 3

Mida me vanasti õppisime

See ei olnudki nii väga muinasajal, kui õpiti seesuguseid asju, nagu need, millest allpool jutt. Juba kirjutati XVIII sajandi alguaastad, mil, nagu teate, elas maailmas hulk väga silmapaistvaid õpetlasi ja mõtlejaid, sündis suuri ideesid, mis tänapäevani inimesi vaimustavad ja sütitavad. Õhus tundus juba suurt Prantsuse revolutsiooni ja nagu teate ju, oli see alguseks hoopis uuele ajajargule inimkonna arenemisloos.

Kuid mitte kõik teaduseharud polnud ühte viisi edasi jõudnud. Kirjandus oli õitsval järjel ja kunstid olid loodud teosed, mis on kõigi aegade parimaid. Aga teised inimvaimu teotsemise alad olid hoopis mahajäänud. Näiteks loodusteadus. Tol ajal ei tunnud inimene veel ei ennast, ei end ümbritsevat loodust ega jõudusid, mis ta nüüd on osanud endale sõnakuulelikuks teha. Ei olnud raudteed, ei tuntud aurujõudu, elektrist ja lennukist ei maksa kõneldagi.

Seal on alalhoidunud looduslooo õppe- raamat, trikitud aastal 1713. Tol ajal ei vahetatud ega uuendatud õpikuid nii kiiresti kui nüüd, ega leidnud uued avastused nii ruttu teed laia- ja hulkadesse. Raamat käis vähemalt sada aastat muutumatuna ja olgugi, et kuski teadused edenesid, inimese silmaring laienes, mõnes kõrvalisemas maanurgas läks elu omasoodu ja kord trikitud raamat seisis aus, teda loeti ja usuti.

Näiteks on niisuguses looduslooo õppe- raamatus jutt ka lindudest. Nende hulgas on kõige tähtsamad saatuse- lind ja fööniks.

Saatuselind, nii räägib raamat, elab kuski kaugel saarel keset ookeani. Mõnikord aga ilmub ta ka inimeste hulka. Päisepäeva ajal ühekorruga laskub linnale tume vari. Inimesed tänavail mõtleavad, et äike on tulemas ja vaatavad üles. Kuid see, mis pimestab päikese pale, pole mitte äiksepilv, vaid saatuse- linnu suured tiivad laotuvad linna kohal. Kõik, mis elab, põgeneb suurimas hirmus, isegi elevantide kari jookseb laiali, nagu hiirterparv. Sest pole nalja, saatuselind võib oma küünte vahel ära viia terve elevanti nagu kull kanapoja.

Teine sarnane imelind oli fööniks. Tema elas Araabias. See lind pidi olema välimusest imeilus, otsekui oleks tal seljas kalleimad rõivad. Fööniks pidi elama sadasid aastaid. Kui tal aga elust oma sulgrüüsi villand sai, kandis ta kokku suure tuleaseme, tõi sinna healõhnalisi aineid, süütas tule ja lendas siis leekidesse, kus ta ära põles. Kuid kui tuli juba kustunud, lendas tuhande võrra

uus, veel kaunim fööniks ja elas veel mitusada aastat.

Kas olete tähele pannud, et seda ilusat muinasjuttu - muud ta ju ei ole, — tarvitatakse mõnikord kirjanduses sümbolina.

Ka maa-alune ei pidanud olema ilma elaniketa. Nii pidi seal elutsema suur sarviline, kelle käes peale muu oli ka vete juhtimine. Kui ta tahtis, võis ta jõe vee vallandada, tema voolama lasta kaljust, koopast või mäest, ta võis aga ka jõe sulgeda ja siis pidi jõgi muidugi ära kuivama.

Veel hirmsam elukas aga oli nõnda nimetatud

basilisk.

Temast teati teha isegi pilte, kuigi teda kindlasti keegi oma silmaga polnud näinud. Piltidel kujutati basiliski olevusena, kel lõvitaoline keha, kuid pea ja esikäpad kuke omad.

Basiliski mürgisest pilgust teadis vanaaja õpperaamat rääkida päris ime- lugusid. Ta ei surmanud mitte küünte ega nokaga, vaid otsekohe pilgu abil, mis tappis igaihe, kes julges tal otsa vaadata.

Samas juures aga oli antud ka õpetus, kuidas pääseda basiliski mürgisest vaatest. Nimelt tuli tema vastu minna mitte mõõga või odaga, vaid — p e e g - li g a. Õpetati, et peab basiliskile lähene- nema kinnisilmi, et silma ei saaks tun- gida tema vaate mürk. Pegel aga oli vaja panna nii, et loom näeks iseennast. Sest oma vaadet ei võinud see elukas välja kannatada ja pidi paratamatult surema.

Väga kummaline taim oli ka samas vanas õpperaamatus mainitud

lambapuu.

See oli õieti mitte puu, vaid lamba- taoline olevus, lamba peaga ja keha vil- ladega kaetud. Kuid ta kasvas maast, nagu puu ja pidi oma eluaja elama tü- vel kinni. Niisuguse looma eluga pidi muidugi olema õige lühike, sest ta oli rohusööja ja paljaks söönud oma üm- brusest kogu maa, kuhu ta ulatus, pidi ta surema, sest liikuda ta ju ei saanud. Isegi pilt oli juures sel pool ja nagu pil- dilt näha, võis lambapuu olla isegi mit- mepäine. Ühest tüvest kasvatasid okste asemel lambad...

Tänapäev õpime raamatuist ainult seda, mis pikkade, täpsete uurimiste ja katsete varal on tõestatud. Muinasju- tud on paigutatud sinna, kuhu nad kuu- luvad, ajaviitelugemise hulka. Kirjan- dusteadlased leiavad neist mõndagi õpetlikku ja huvitavat...

Läheme seenele!

Seenemetsas.

Katkend Gustav Pöldmanni teosest „Kodumets“.

Eile ei olnud Tikamäe kuuskede all veel seente jälgegi. Aga täna leidub neid juba sadade viisi. Eriti siin, kus kuused vahelduvad lepppõsastega, on puude alune murupind nagu ülekülvatud maast tärpanud härjapõlvlastega — kuuseriisikatega. — Peas on neil punakasruuged ja ümmargused mütsid nagu kuldseid nõbid sügisrohelisel sammetil. Need on seenekübarad. Riisikad on seenepõllul perekondade ehk mütsseelium. Väljaulatava kübaraga härjapõlvlane on õieti seenevili, ja see istub ümmarguse jala otsas.

Nagu tähendasin, on seenekübar pealt punakasruuge, kuid vahel on ta ka rohkakas ja noortel enamasti heledamate ja tumedamate ringidega. Kodumetsas oli niisuguseid seeni palju. Kõik kaunid väikesed seened kui nõbid. Ja neid noori seeni hinnati kõige rohkem. Vana seen ei ole enam nii maitsev ja ta läheb ussitama. Neid seenelised ei korja.

Ah ja, kübara all asuvad seenel kolased või punaruuged liistukesed, mis jooksevad kiirtena jala juurest kübara veereni. Need on seenelehed, ja nende küljes kasvavad imepeenikesed terakesed kui tolm, mida tuul kergesti laiali kannab. Seene eosteks kutsutakse neid ime-imepisikesi teri ja neist peab soodsalt pinnal kasvama uus seeneniit, uue seenepere sünnimaja.

Seened on seega eostaimed nagu sõnajalgki ja nad ei õitse kunagi. Plusat õit pole kunagi päikese ja tuule kätte tuua, nagu vaeseks jäänud looduse kaunist annist.

Rohelised taimed saavad ise omale valmistada toitu, võttes toidusooli maa-mullast. Seened seda aga ei suuda, puudub klorofüll. Nad on sunnitud mine-ma iserada, kas võtavad toitu nendelt elusatel taimedelt, millel kasvavad, nagu viljarooste, tungaltera, võrm jne. või toituvad mädanevatest ainetest. Esimesi tuntakse botaanikas söödikseentena ehk parasitidena, teisi aga mädanikkude ehk saprofütide nime all.

Meie kuuseriisikas on mädanikseen, ta ei ole nii kuri, et elada teisel elusal organismil ja imeda selle verd ja mahla omale toiduks. Kodumetsa kuuskede ja pöösaste aluses mullas on küllalt lõpunud taimeosade kõdunemisel vabanenud toitaineid, metsa alune muld on sellest rikas, siin on mädanikseenete leivapõld, nende elamisala. Soe sügis on nende kasvamise aeg, kui aga sooja vihma saajaks ja öökülmi niipea ei tuleks. Kui-vaga seen ei kasva.

Kuuseriisikas on söödav seen, ta ei ole mürgine. Ta liha on suure toiteväärtusega, sisaldades: 5% valku, 4% rasva, veidi suhkrut ja soola; tärglist seenes ei ole, kuid vett on seal palju, ligi 90%. Hea maitse ja toiteväärtuse poolest hinnatakse riisikat väga. Ja

kui nad hästi keedetud ja praetud, läheb ka seeneliha seedimine inimese kõhus kergesti, ilma et valkainete lahustamatust karta oleks.

Tubli toidulisand ja leivakõrvane! Ka soolatult ja marineeritult äädikaga.

Täna oli suur seenekäimise päev. Noori, ilusaid seeni tõime korvitäied. Lapked olid kärmed neid korjama. Olime mõistlikud seenekorjajad, me ei rebinud seeni, vaid lõikasime neid noaga, et mitte vigastada seeneniite, mis tõmmates valge vildina seene jala ümber jäävad. Me võisime varsti jälle siia seenele tulla. Korjatud seened puhastasime ja tarvitasime või soolasime veel samal päeval, sest seeni ei või keetmata kaua hoida, lähevad mädanema, seene valkained lagunevad ruttu ja seened muutuvad siis mürgiseks. Ka ilus seenelõhn muutub halvaks ja vastikuks.

Peale kuuseriisika leidsime kodumetsast veel teisi söödavaid seeni, nagu ilusad kukepüksid ja sellest natuke tumedam rebuseen. Head ja väärtuslikud seened. Ka tumeda kübaraga leppaseen koplilepikus ja lilla mütsiga leppariisikas samal kasvukohal; pisike seen, mis kunagi suureks ei kasvunud, oli lugupeetud ja otsitud. Kaseseen, viltjas ja piima täis, nõudis tubliit keetmist. Ja veel palju teisi.

Need olid kõik n. n. lehtseened, kuna nende kübarate all olid liistukujulised lehed. Kuid veel teistmoodi seeni oli siin. Nimelt sarnaseid, millel kübara all oli lehtede asemel pehme, vamm-

seada me korvi ei pannud.

Ettevaatust, sõbrad, seente korjamisel!

Mürgiseid seeni ärge korjake! Näiteks kärbseseen, seda imeilusa punase mütsiga kodumetsa seent, valgete lapikestega seenekübaral. Ta on seenemetsa kaunitar, ilus ning võluv, südameid vangistav, — kuid surmamürki täis. Ärge uskuge meelitusi! Minge temast mööda külmalt, puutumata! Vanasti tarvitati teda piima sees kärbeste mürgitamiseks. Nii. Seal on tema õige koht ja kaunidus!

Samasugune lugu on ka konna-kübaraga, mida kergesti võib ära vahetada Salumetsa põldudel, heinamaadel ja teede ääres kasvava põld-sampinjoniga, mis on sokolaadi karva kuni mustjaspruunide lehtede, valge kuni pruuni peaga, meeldivalt aniisilõhnaga maitsev seen. Konnakübar sellevastu on aga valgete lehekkestega, vars on alt põieviisi jäme ning aniisilõhnaga pole olemas. Ka ripnevad tema kübaral seenemüriku jäänused ja varre jämedama koha ümber on nahkne tupp. Sampinjonil seda ei ole.

Läksin kõrvale teemast: pidin rääkima vaid kuuseriisikast, kodumetsa kaunist ja väärtuslikumast seenest, kuid riivasin ka teisi nagu mööda minnes. Ei saanud teisiti. Nad kõik kasvavad ju mu kodumetsa radadel, sügissadudes, hääbuva elu uuesti ülesehitajaina, selle vormide rikastajaina.

ÕPILASED!

Olete muidugi lugenud seda, kui meie ärkamisaja päevilt ütles keegi: „... kui seda metsa sääal ees ei oleks“. Teil, õpilased, ei ole enam seda „metsa“ ees; olete vabaarengu haripunktil, isegi oma häälekandja on teil. Õppige siis ka oma majanduselu juhtima kokkuhoiuga, mis tuleviku inimesel ülitähtis! Kokku hoiate, kui lasete oma jalanõud parandada kiirtööstus „Jalatsis“ Tartus, Tähe ja Riia tän. nurgal. „Jalats“ parandab kiirelt, hästi ja odavasti kautshuk-, kummi- ja nahk-jalanõusid, kalosse, botikuid; värvib kingi ja kõike muud. Tallutamine soovikorralt poole tunniga. Hindu on alandatud!

MÄRKUS: Noored! Leiate alati kodutunde ja viisaka kohtlemise eest, kui tulete.

Austusega OMANIK.

taoline mass, mis peeneid augukeksi ehk torukeksi täis. Seda pehmet vamm oli väga kerge ja tore seene küljest lahutada. Need oli toruseened. Ka nende seas oli naid söödavaid seeni, näiteks puravik ja männiseen. Eriti palju kasvas neid sõeruheinamaal, kus kasvab haabu, kaski ja mändi. Loomad pidasid nende seente peale jahti ega tahtnud rohtu enam süüagi. Maiust armastasid.

Toruseentest kõlbasid toiduks kõik need, millel varre ümber rõngas oli. Ilma rõngata toruseente seast lubati meil korjata ainult neid, mis katkimurtult niipea oma värvi ei muutnud. Muutis seen murdekohalt peatselt oma värvi, pidi olema ta mürgine, ja

Kalad, kes püssi lasevad

Niisuguseid leidub Siiamis, nagu inglise looduseuurijal Hugh Smith'il juhust on tähele panna. Siiami jõgedes leidub kalu, kes oma saagi, väikesed putukad kaldal, neile jahti pidades uimaseks lasevad, et nad vette langeksid ja hõlpsamini oleks kättesaadavad. Laenguks on kaladel sealjuures veekuulikene, mille nad pika, torutaolise alumise lõualuu kokkutõmbamise jõul lendu saavad. Isegi väikesed sisalikud langevad niisugustest „mürskudest“ tabatuina kaladele saagiks.

Vasturääkimine.

Kord seisis ajalehes: pühapäeva õhtul viibis A. tarvitatute ühise ärijuht August K. oma kodu lähedal mingisugusel koosolekul. Vaielus läinud ägedaks ja K. sattunud mõne mehega sõnadega vastastikku. Kesköö ajal sammunud ta abikaasaga kodu poole. Äkki kõlanud tee äärest püssipauk ja kuul vihisenud K. kõrva äärest mööda. K. süüdistab laskjat tapmise katses.

Kui tunnete mõne küsimuse vastu huvi, tehke ajalehest väljalõikeid. Arvan, et kui hakkaksite jälgima, mida inimesed teistele viha pärast teevad, siis leiaksite küllalt ainet.

Viha on inimesel silmapaistev omadus, eriti harimata inimesed avaldavad seda varjamatult — kui kukuvad viha täis, siis tungivad käsitsi kallale.

Kui lõpmatult palju aga viha „alla neelatakse“ ja ei avaldata!

Palju asju äratav meie viha, neist tähtsal kohal on vasturääkimine.

Mõttevahetuses, üksikult ja koosolekutel on poolt ja vastu olemine alaliseks olekuks, tekib mõtete lahkuminek; ütleb rooma vanasõnagi, et kuipalju päid, niipalju arvamisi. Arvamiste avaldamises pole inimesed rahulikud, vaid saavad ägedaks ja ütlevad teravaid sõnu, sageli ilma et ise märkaks, kui tugevaid ütelsid nad on lendu lasknud.

Juba vasturääkimine ise, ka kõige inglomagusamas toonis ja kõige heatahtlikumas mõttes äratav teis pahameelt. Hoopis hull lugu on siis, kui vasturääkija surub teie lihasse solvavate sõnade nõelu, pillub teravusi, mürgitab hääletooni üleolevusega, halvaks panuga.

Teie hinges tekkivad haavad. Saate pahaseks või koguni vihaseks.

Mida teete? Kas lööte „hammas hamba vastu“ või mõtlete, et „see on mulle, mis hane selga vesi“? Kas vastate ületrumpava teravusega või rahuliku äratõrjega või vaikite hoopis mitte väljagi tehes, et teie mõtteid välja naerdakse ja koguni teie isikule inetut teotamist peale valatakse?

Alati tuleb hoolikalt kaaluda, mida ette võtta. Midagi ei tohi teha järelemõtlematult.

Ei tule paisata teisele näkku vihatujus pähe tulevad sõnad.

Ei tule aga lubada enesega kõik teha ja enesele öelda lasta mis kellegi pähe tuleb.

Ainult rumal lammas laseb end lüüa.

Teisest küljest vasturääkijat püssiga teeäärses võsas varitseda — see on palju, on toores ja suur kuritegu.

Kui teid tõesti on haavatud, siis tuleb asja võtta küll tõsiselt, kuid alati aumehelikult ja viisakalt.

Nõuate, et haavaja võtaks oma sõnad tagasi. Kui ta seda ei tee,

ümber seotud vöö. Inimene laskis käte vahelt maha raske kandami.

„Hatako, too vett, ma tahan juua“, kuuldus nõrka häält ütlevat.

Noormees tõstis hoiatades käe ja kummardus rääkija poole:

„Tasem, mu vend: valged kindlasti otsivad meid ja võivad kuulda su häält“, sosistas ta.

Inimene võttis ettevaatlikult õlalt kõrvitsast uuristatud pudeli, vaatas tähelepanelikult ümber, haaras kummardudes peotäie liiva ja viskas selle vette. Peegelsile veepind ei liigahtanud, nähtavasti ei olnud krokodille. Siis sammus mees tasa vette, võttis vett ja tuli hääletult jälle tagasi kaldale. Haavatu tõusis istukile ja jõi ahnelt kosutavat vett.

„Nüüd heida maha ja oota mind siin. Ma lähen vaatama, ehk leian ma kustki kaldalt lootsiku“, ütles Hatako.

„Võta vöö ära, see helendab pimedas“, soovitas haavatu.

„Sul on õigus, vend“, vastas Hatako. Ta harutas lahti vöö oma puusade ümbert ja must ihu sulas ühte ööpimedusega. Pudelit haavatu kõrvale maha pannes puudutas Hatako tervituseks ta õlga ja libises siis pimedusse, lai nuga hammaste vahel, kergelt ja kiirelt nagu metsloom.

Õlipuude salga taga paistis laht, kus tavaliselt seisid lootsikud. Metsmehe must kogu liikus edasi ettevaatlikult ja hääletult. Kui ta viimaks üsna lahe soppi jõudis ja palmi ümbert kinni haarates vee kohale kummardus, nägi ta varju. See oli lootsik. Nõrk tähekiir helkis läi-

Ühe inimsööja seiklused

siis kutsute teda au- ehk vahekohtusse. Väljakutse peab iga aumees vastu võtma. Kuni küsimuse lahendamiseni teie haavajaga tegemist ei tee, suhtute temasse nagu täiesti tundmatusse isikusse.

Kui on kombeks mitte lubada haavavaid ütelsusi ja nende eest vastutusele võetakse, siis ei tule vasturääkimistes ette nii palju teravusi ja enesevalitsematuid avaldisi.

Koosolekul hoolitseb koosoleku juhataja, et ei tarvitataks haavavaid ütelsusi ja et isikute kallale ei kiputaks.

Vasturääkimine nõuab suurt osavust, et mitte asjatult pahan-dada.

Hea läbisaamise huvides ei nõua aga sugugi, et kõiki teiste arvami-si heaks kiidaksime, kui meie nen-de poolt pole.

Mehel iga asja kohta on kindel arvamine ning selgus. Oma arva-misi ta avaldab, kui seda tarvis on.

On ühtlasi kindel, et igale asja-le vastu rääkida ei tasu vaeva.

Alati tuleb järele mõtelda, mida tahetakse vasturääkimisega saa-vutada. Nii lõpmatult palju vilda-kaid arvamisi avaldatakse, et ei jõuakski neid kõiki tagasi tõrjuda ja õiendada.

Vastu rääkida ainult siis, kui seda tingimata teha tuleb. See on siis, kui vale arvamine kahjulik on, kui kaasinimesed võtavad sel-le vale arvamise oma tegevuse juhtnööriks ja aluseks. Eriti tule-vad tagasi tõrjuda süüdistused teie vastu.

Vastu rääkima asudes tuleb kaaluda, mis tagajärg võiks olla sellel vastukõnelemisel, kas ta üld-se tagajärgi annab ja miks annab ja miks mitte.

Asja kohaselt tuleb ka vastu-väiteid esitada, see on küsimus, „k u i d a s“ kohta.

Tulevad ette tuua ka põhjused, miks vastu ollakse ja miks poolt olla ei saa.

Vasturääkimise toon peab ole-ma täiesti asjalik ja rahulik. Pil-gata, tundeid avaldada ei tule,

J. Lill'i pagariäri on vanemaid

ja tuntumaid Tartus. Äri asutati praeguse omaniku poolt 1908. a. Hiljuti pühitses nim. äri oma 25 aasta äritegevuse juubelit. J. Lill'i saadused on väga tuntud oma peene maitse ja eeskujuliku häduse poolest.

Laiendatud ruumides suudab äri ka kohvijoojate nõudeid rahuldada.

mõtted ise mõjugu. Tuleb end täiesti valitseda.

Asja poolt kõnelemine ei vaja nii ettevaatlikku järelekaalumist kui vastukõnelemine.

Seeparast on tulus mõnikord mitte otseselt vastu kõneleda, vaid esitada ettepanek, mis sisuliselt on selle vastu, mida kukutada tahe-takse. Siis pruugib ainult oma et-tepaneku poolt rääkida, ilma et vastasettepanekut sõnagagi puu-dutaks. Kui teie ettepanek poolda-mist leiab, siis langeb vastupidine iseenesest ära — las koosolijad ise mõttes valivad teie ettepaneku.

A. Kallits.

Esimene peatükk.

Kongo metsade läbitungimatu padriku kohal võlvus troopikaöö kumm laia kaarena. Puud metsas on kõrged, nii kõrged, et tundub, nagu puudutaks üleval taevas ujuvad pilved nende latvade lainelist joont. Kui tuul vihinal metsa läbistab, hoigavad puud süngelt ja vajuvad uuesti vaikusse, mida segab vaid metsa-sügavustes elutsevate nägematute olevuste hää-litsemine. Need hääled on ainukesed hirmuta-vas vaikusse, milles elavad kõrgele pilvedesse vaatavad puudehiiglased.

Laia, helkiva paelana läbistab Lualaba jõgi tumeda metsa. Otsekui miljon hõbesädemeid peegelduvad tähed tema vetes. Metsa katvas pimeduses sätendavad jaaniussikesed. Kui vaikib tirtsude koor, ei kuuldu mõnda aega muud kui lehtedel langevate veepiiskade tilkumist, ööahvi kriiskamist ja mõne unise linnu häälitsemist.

Äkki algas lühike vaheaeg — metsa elanikud jäid vait. Lõi liikuma väätide narmastik, mis lahutab metsa jõest, kuuldus vaikist, ette-vaatlikku kahinat ja paljaste jalgade astumist märjal, mudasel kaldal. Jõe kaldale ilmus tume kogu, nõrgalt valgustatud tähtede kumast. Musta veepinna põhjal eraldus hele, puusade

Kiki kogub autogramme.

Valve Sarelok.

Kiki võtab kolm trepiastet korraga ja langeb koputamata Mägiste perele niitelda uksega majja.

„Mis siis on, väike Kiki?“ küsivad proua Mägiste ja Aino õigustet uudishimuga. Kiki ju muidu paneb suurt rõhku sellele, et esineda väarika noore daamina.

„Ah, Aino, palun, sa pead mind aitama milleski.“

Aino muigab huviga, mis tungiv asi see küll võib olla, milleks teda palutakse ja käsutatakse korraga. Proua Mägiste teritab kõrvu, ent Kiki tirib Aino kõrvaltappa ja avastab sääl oma salapärase palve. Ah, Aino aidaku teda ometi jumala pärast!

Kiki on nimelt hirmsasti armunud Ramon Novarrosse, kes tema meelest on nii kole ilus mees ja nii kole ilusti mängib. Ja nüüd Kiki tahaks hirmsasti kirjutada Ramon Novarrole ja paluda temalt pilti autogrammiga. Kui teda paluda ilusti, vast ta siis saadabki.

„Tema pilte saab kaheksa sendi eest igast poest“, ütleb Aino, see mõistmatu. „Peab sääl siis tingimata seisma pääl autogramm?“

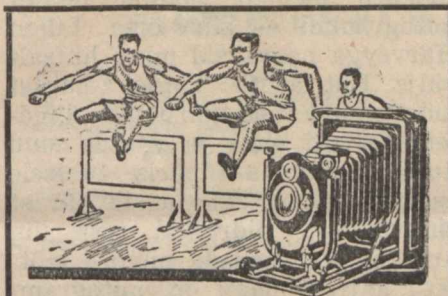
Kiki ütles jalamaia Ainole näku, et ta on asjatundmatu ja püsti rumal, kui tal poleks suurt palvet Ainole, et too aitaks tal kirjutada kirja Ramon Novarrole. Kiki ei mõista nimelt põrmugi ingliskeelt ja Aino ometi oli suvel õpilasvaheatusena Inglismaal.

Ainole teeb Kiki vaimustus kangesti nalja ja ta on meeleldi nõus. Proua Mägiste tuleb ka manu ja, kuulnud, milles asi seisab, küsib, kas Kiki vanemad on ka selle poolt.

„Miks nad peaksid siis olema vastu?“ küsib Kiki omakorda. „Mis on siis selles halba, et ma Ramon Novarrollt palun autogrammi?“

Ei, tõepoolest, proua Mägiste ei näe ära, mis peaks selles olema halba ja nii kirjutataksegi pika mõtlemise järele ilus kiri Hollywoodi, mis samal päeval algab teekonda üle ookeani.

Päevi möödub ja nädalaid ja Kiki aegamisi unustabki oma suure armastuse Ramon Novarrole. Ta nimelt väga alatuna kingib sel-

On Teil teada,

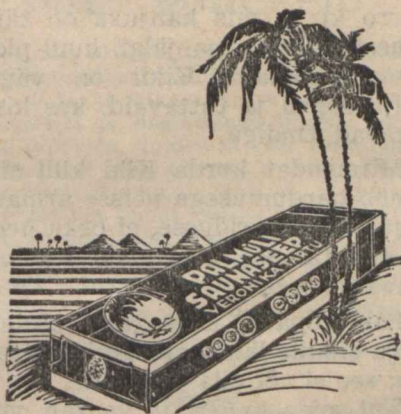
et peale suure valiku uuematest fotoaparaatidest ja kõigist fotoartikleist veel meie mugav, kõigi tehniliste täiendustega laboratoorium Teile kasutuses seisab,

kus ilmutame, kopeerime ja suurendame

Isegi halbadest negatiividest head tagajärjed! Ruttu ja odavasti! Amatööridele nõu ja juhatus tasuta. Jällemütjatele 0/0/0.

Foto ladu V. Shuras

Tartus, Riia t. 27, telef. 13-85.

Tartu Maa- ja Linna-õpetajate Kooperatiiv

Promenadi tän. 2, tel. 8-29

Raamatud, kirjutusmaterjal ja

koolitarbed

le armastuse järgmisel filmil Lilian Rarveyle ja Willy Fritschile ning ei kestage kaua, kui juba paari suurema tüdruku abiga sepitakse saksakeelsed kirjad, kus Kiki uusiit lemmikuilt palub kõigest südamest autogrammiga pilte. Ja viimaks on ka Gustav Fröhlich nii lõbus ja võluv, et pole mingi patt kirjutada ka temale samal otstarbel. Käthe v. Nagy ja Dolly Haas — neilegi peaks mõtlema tõsisemalt ja filmižurnaalest nuhkima välja nende aadressid...

Ah, ja viimaks saabub suur ja igavesti unustamatu päev, mil Kiki koolist tulles leiab oma taldreku kõrvalt suure kollase ümbriku, mis näib, nagu tuleks ta tõesti Hollywoodist... Ah, sa taevane õnnistus, nii see ongi! Ümbrikus on suur ilus pilt Ramon Novarrost tema viimases filmis ja autogramm — Kiki teeb pettunud näo — autogramm on millegi valgega trükit juba sellele. Kuid näe, midagi on veel ümbrikus. Valge sedel... Kiri?... Jumal küll, tõesti kiri — Ramon Novarro enese allkirjaga! Kiki on ärevast rõõmust üleni punane ja särab kui jõulukuunal, ulatades uudishimulikule emale kirja tõlkimiseks.

Ramon Novarro kirjutab, et ta on väga õnnelik, kuuldes, et tal on sõpru ka nii suures kauguses ja et ta loodab, et Kiki ka edaspidi jääb ta sõbraks, ühtlasi loodab ka, et juuresolev pilt meeldib Kikile. Muud midagi, ent sellestki on küllalt, et Kikit tõsta seitsmendasse taevasse.

Ema jääb pääle lugemist kirja veel pisut vaatlema, muigab, vaatab midagi veel hästi teraselt, muigab uuesti ja annab Kikile tagasi kirja, kes sedamaid kaob kodust oma varandusega.

Kolm õnnelikku päeva järgneb nüüd Kikile, kolm õnnelikku päeva sõprade varjamata imetluse ja kadeduse segamatuks nautimiseks. Neljandal päeval pole aga Kiki tutvusringis enam ühtegi, kes ei teaks suurtest uudistest, neljandal päeval ema ei luba külma tõttu uisuteele, neljandal päeval Kiki hää tuju on läbi.

Ent vaevalt nädal hiljem saabub uus kiri välismaalt. Seekord Lilian Harveyilt pilt autogrammiga, ilusti tindiga kirjutet autogrammiga. Ja Kiki on jälle paar päeva nii armastusväärne kena ja õnnelik kui linnuke, nii et ema sellest korrespondentsist hakkab juba lootma kasvatavat mõju kallile tütrele.

„Ohoh!“ ütleb ta siiski ja mitte just väga vaimustatult, kui mõne aja pärast saabub Kikile uus autogrammiga pilt. Ka Willy Fritsch pole kitsi oma lahkusega.

Kui kiskja juba kord on lakkunud verd... Igatahes on Carry Cooperist lihtsalt vaimustav, et temagi ei unusta Kikit. Temagi saadab vaid pildi autogrammiga, mitte kirja, nagu see jumalik Novarro, kelle saadetist Kiki peaaegu peab pühaks, kuid asi seegi.

Ema ei oska hästi seisukohta võtta. Kui ta avaldaks Kikile oma tähelepaneku... kuid ei, see oleks liig julm. Ent kui Kikile saabub juba kaheksas seda liiki kiri Hollywoodist, ta leiab end kohustet olevat tähendama:

„Sa oled vähemalt põrund, Kiki, teisiti ma ei suuda seletada sellist liialdamist. Oled sa siis tõesti kõigisse maailma näitlejaisse nii hirmsasti armund, et ei suuda elada nende autogrammidega? See mõttetult sport muutub sinu man juba naeruväärseks.“

„Kuidas nii?“ vaidleb Kiki in-nuga. „Mis on selles siis naeruväärset, et ma kogun autogramme?“

„Mis? Sa kogud? Aga milleks?“

„Milleks siis kogub Maar vanu kirjamarke? Autogramme koguda on ometi palju huvitavam.“

„No kuule“, ütleb ema etteheitvalt. „Tahad sa siis oma rumalat kirge vorrelda Maari tõsiste huvidega?“

„Palun väga“, kostab Kiki, solvat südamepõhjani. „Kuis siis need vanad margilogud on paremad nende vaimustavate inimeste autogrammidest, mis minul on?“

„Ma ei uskunud, et oled veel nii rumal, Kiki. Need vanad margilogud ületavad oma väärtusega tuhat sinu filmistaari autogrammi. Mida vanemaiks Maari margid lähevad, seda väärtuslikumaiks nad muutuvad. Nende hulgas teinekord võib olla selliseid, mis Maari lapsile omal ajal võivad tuua varandusi. Pääle selle on see sport enesest juba huvitav, kuna ta aitab tutvuda teataval määral võõraste maade kultuuri ja omapäraga, arendab üldteadmisi, värvitunnet, korda... Oled sa kunagi vaadelnud Maari eeskujulikke margialbumeid? — Aga sinu filminäitlejad, Kiki? Kas viie-kuue aasta eest keegi kuulis Gustav Frölichist, kas sina praegu tunnend veel Lotte Neumanni nime?“

„Ei, aga see nimi kõlab nii tavaliselt.“

„Aga ometi Lotte Neumann oli paarkümmend aastat tagasi armastatumaid filmitähti. Kui ma tookord oleksin saanud temalt autogrammi — sina oma Lilian Harveyga naeraksid minu lihtsalt välja. Ent aasta kümne pärast mõni sinuvanune tüdrukuke ei mäleta temagi nime ja vaatab sinu autogrammidele kui päris tühisele esemele. Kui kümne aasta pärast sinuvanused tüdrukud pole liig arenend, et tegeleda niivõrd mõtetu asjaga, nagu on autogramme korjamine inimesilt, kes enesest pole korda saatnud midagi hääd ega püsivat.“

„Aga Lilian mängib ometi jumalikult“, piiksatab Kiki.

„Täna mängib tema jumalikult, homme teeb seda mõni teine veel paremini. Ma ei taha ütelda, et lõbustada teisi inimesi pole tänuväärne ülesanne, kuid austada näitlejaid sellepärast kui jumalusi on selge tundemärk, et ei osata küllalt selgesti hinnata tõeliselt väärtuslikku.“

Kiki väljub järsult toast ega moista, miks küll ema armastab segada tema puhast rõõmu nii kibedalt. Ta istub oma toas kirjutuslaua ette ja võtab sahtlist heluse ja armastusega Ramon Novarro kirja, mis kahjuks on täis ebaesteetilisi sõrmejälgi, kuni pidi sesse uskuma, et Kikil on väga palju sõpru ja tuttavaid, kes kirjutavad tindiga.

Mitmendat korda Kiki küll süveneb hardumusega neisse armastusväärtusse ridusse, ei oska keegi aimata. See kole must Ramon Novarro!...

Kiki võpatab korruga ja tõstab kirja silmle lähemale. Kuidas?... Ah, see ei või olla võimalik!

Ent mida kauem ta vaatab, viimaks appi võttes isegi luubi, seda selgemini ta näeb kurbuse ja ahas-tusega, et Ramon Novarro allkiri on esiteks kopeerpaberi abil pres-sit paberile ja siis tindiga üle maalit. Kirjutaja käsi on nähtavasti väsimusest vääratanud, nii et üsna hästi võib näha kopeerpaberi jälgi...

Kus olid siis Kiki silmad enne? Ah, milline kole ja kurb lugu! Elumõte korruga näib nii ääretult väike...

Õhtusöögil Kiki näib nii õnnetu ja mahalöödud, et ema juba hakkab kahetsema oma sõnu — oleks

KUMBLUSSEEP

A.FREDERKING TARTUS

vast targem olnud, lasta Kikil ise terveneda sest lapsikust tõvest?

Järgmisel päeval saabub autogramm Dolly Haasilt. Preili Kiki vaevalt suvatseb avada ümbriku...

Paari päeva pärast tormab Kiki tuppa Tiina, hingetu ja pisaraini õnnelik.

„Kiki!“ kisab ta rõõmust. „Mina sain kah kirja Ramon Novarrolt, ilusa kirja, suure, suure autogrammiga, palju suuremaga kui sinul — vaata!“

Ta loodab põrutada Kikit hinge-põhjani, sest kellele siis meeldib, kui tema lemmik saadab teisele palju suurema ja ilusama autogrammi.

Tema pettumuseks Kiki on jahe kui veebruarikülm. Kiki võtab Tiinaalt rahulikult kirja ja uurib seda mõne hetke hästi teraselt. Rahul-olev muie kerkib ta suunurgisse. Ah, nüüd oleks kõige lõbusam võtta luup ja Tiina vaimustus kruvida alla nullini. Kuid see jälle tähendaks blameerida ennast ühtlasi.

„Autogramm?“ ütleb Kiki õlgu kehitades. „Mul on neid terve hulk, kuid ma ei hooli neist. Kuis võibki mõtlev inimene tegeleda nii tühise asjaga, kui on autogrammide kogumine inimesilt, kes tõeliselt pole annud inimkonnale midagi väärtuslikku ega püsivat. Teine asi on koguda marke, nagu seda teeb Maar — see ikka tõstab üldteadmisi, arendab värvi- ja korratunnet...“

Noorte loomingu.

Vana seinakell.

Nii täpselt, kui ma need read kirjutan, võin tõendada, et kui mu kodus poleks seda, ei tea mitmendast põlvest, tüsedakogulist ja tuhmunud välimusega vana seinakella, oleks minu möödunud eas nii paljugi vist läinud-olnud teisiti kui senini.

Näiteks, kui hea oleks mõnikord hommikuti voodis veel mõnuleda, aga siis vahib sulle vana kellaosut just kohalt, mis kiirustab kooliminekuks, kurb-süngelt vastu ja sa pead tõusma; sama lugu on, kui vanemad sind lubavad õue teistega vallatlema või kuhugi teisale, siis alati nad enne seda vestlevad vana kellaga ning tema näpunäidetel tehakse ka otsus, mil pead koju jõudma, kuigi see sulle ei tea kui tahtmata sünnib.

On olnud isegi momente, kus oma väikeste eksimuste kaitseks olen asunud ta osuteid enda huvides ümber seadeldama, ent igakord samal hetkel valdab tunne, nagu tarvitaks sa mõne väeti rauga või endast nõrgema kaaslase juures toorest vägivalda ja, alistudes sellele sisenäele, eemaldud alati kavatsust täide viimata ning pigemini juba kannad rahuldustundega eeloodatava karistuse, kui karm see ka ei oleks.

Tõesti, see vana kell, oma kolletunud palet näidates, tekitab sus mõnikord lõpmata viha ja tuska, kuna aga teinekord, tahes-tahtmata, peab ta'ga jälle leppima, sest et ta sind iialgi ei peta. Sarnasil hetkil mõtled talle, kui asendamatule sõbrale ja sügavaim lugupidamine tema, kui mõne endise suuruse, vastu aina kasvab, kuni võidab endise pahameele täiesti.

Nii tujuvahelduvalt elutseme me oma vanas seinakellaga...

Ja kuigi ta mulle, nagu öeldud, vahel küllaltki tuska sünnitab, aga kui tungivamalt mõtisklen, siis, tahes-tahtmata, kaldun sellele, et oleme ta'ga lahutamata, truu sõbrad, ja vaevalt-vaevalt julgen loota, et leian elus veel teist nii kindlaimelist ja jäädavalt otsest sõpra.

Muidu asetseb ta nii üksildaselt ja tagasihoidlikult seina vaiksomal küljel, nagu kõigist mahajäetud, kõlbmatu ese. Ainult vaid ühtlastest haamrilöökidest saadetult suure trikli ühetasane edasi-tagasi liikumine ning tund-tunnilt kähiseva raginaga algav löökide arv tuletab teda, kui teatud tarbeasja, veel meelde.

Ta ei ole esilekippuv, ei ülehinda oma väärrikaid teeneid, ega ei avalda petlikku tundelisust.

Jah, saaksime kõik talle võrdseiks!...

Harry Hunt.

Pärnu I algk. V kl. õpil.

**Ostke
Akadeemilisest
Kooperatiivist!**

Tartus, Ülikooli tän. 15, tel. 63.

Eidekene, memmekene.

Oli mul kulla kodukene ja armas, kallis memmekene. Lendasin siis linnula, hüppasin siis oravalla. Ente hella õpeteli, Memme kalli kaisuteli.

Surmatunnil kutsus eite, Memme kalli palusida, et käiks õiget ilma rada, et ei eksiks õigelt teelta, ega vaaruks kraavidella porri kukuks konna seltsi.

Nüüd on surnd mu memmekene, Hauas puhkab kallikene. Nutnud olen haua paalla, Nuuksunud ta kalmukünkal, Kuid see ei aita eite välja ega memme elusseli.

Nüüd ma olen vaenelapsi Ilmas ükski hulkumassa. Tuulel, tormil sikutella, Külmetaadil mängitella. Eite puhkab oravaassa, Memme, kalli, kalmukünkas.

L. Oja.

Tallinna XIV algk. V kl.

Miks ma ei täitnud oma kohuseid.

Oli ilus oktoobrikuu päev. Olin lehma ja lammastega heinamaal karjas. Aja- viiteks tegin väikest veskit. Lõpuks sain ta valmis ja häämeelega oleksin tahtnud proovida, kuidas ta vees ringi käib. Heinamaal aga, kus karjas olin, jooksvat vett ei olnud. Teadsin, et umbes veerand km eemal metsas jookseb väike oja. Loomad sõid kõik rahulikult. Mul oli hää koer Donnar kaasas, ta oli väga hoolas. Jätsin Donnari karja ja läksin ise ojale veskit proovima. Veski lappas

toredasti vees ringi ja ma viitsin seal vist kaua aega. Kui tagasi läksin karja juurde, olid loomad küll alles, aga Donnar ja lambad olid kadunud. Ehmatasin hirmsasti ja läksin otsima. Ei leidnud aga midagi ja tulin tagasi. Varsti tuli Donnar tagasi, häbelikult saba liputades. Küsisin temalt, kuhu ta lambad ajas ja anvardasin peksta, kui ta neid tagasi ei too. Aga ta ei saanud vist midagi aru. Kaks päeva olid lambad kadunud, kuigi neid asjatult otsisime. Viimaks ajas üks võõras naine lambad koju, ütles, et ta elab Muikel ja lambad tulnud neile. Meil kõigil oli hää meel, et kätte saime, aga üle lugedes leidsime, et üks ilus talleke oli kadunud. Vanematel oli temast väga kahju. Eriti aga minul, sest et ta minu süü läbi oli kadunud. Täpselt kolm nädalat hiljem läksime õega ja Donnariga, meie kodu lähedal metsas asuva vana lauavabriku juurde jalutama. Seal meeldis meil alati käia. See oli viimane käik tühja vabriku juurde, sest järgmisel päeval kolisime ära.

Donnar jooksis ees alla katlaruumi, tuli aga varsti imelikult kilgates välja. Läksime talle järele ja vaatasime lah-tisest põrandaaugust alla. Ja mis me nägime — all katlaruumis, niiske saepuru peal, lamas üks loomakene pead liigutades ja ehmunult vaadates. Varsti tundisime ära, et see oli meie kadunud talleke. Meie rõõm oli suur. Jooksime ruttu koju ja rääkisime vanematele. Esiteks ei uskunud nad seda juttu, sellepärast et ta juba kolm nädalat oli kadunud. Siiski sõitis isa hobusega vabriku juurde ja leidis, et see tõesti õige oli. Imelikul kombel oli tal aga veel elu sees, ometi ei olnud tal päale niiske saepuru midagi võtta. Ta oli kõveras kui hüään ja nii lahja, et ainult esimestel jalgadel püsti seisis. Tõime ta ikka uude kohta kaasa ja hakkasime vähehaaval söötma. Viimati hakkas ta ikka kosuma. Järgmisel talvel, kui aastaseks sai, suri ta ikkagi ära. Mõtlesin siis, et ma ei täitnud tõesti oma kohust õieti, kui läksin karja juurest ära veskit proovima.

Oskar Altrof, IV kl.

Sagadi algkooli seinalehest „Tähis“

Margisport.

Noore margisõbra vestlus. Miks koguvad inimesed marke?

On levinud hulk spordialasid. Kevadel, kui kadunud viimased lumeriismed, tahenenud murupind, kattunud rohelisega ja õitsevad kevadlilled ning meelitavalt kutsub päike, ihkavad lapsed pääseda tolmustest klassitubadest vabasse loodusesse. Lühikesi tundide vahesid oodatakse lõbusamate silmapilkudena, mil saab mängida palli, jooksta, hüpata...

Talvel aga, kui sätendavad lumi-

väljad ja külm talvehingus paneb punetama põsed ja teeb kergeks väikese südame, siis on nii lõbus suuskadel sahistada märke ja orgu, liuelda libedal jääl uiskudel, teha jääkaruselli...

See kõik on sport, see kõik meeldib tuhandele noorele, kisub neid kaasa.

Kui aga väljas paugub pakane, tuisk matab maa ja taeva, ei tea väikesed mudilased mõnigi kord

igavuse peletamiseks midagi peale hakata. Kus palju lapsi koos ei ole igavust palju kurta, sest saab harrastada mitmeid mänge. Kurvad on aga lapsed, kel pole öde ega venda ning lähedal häid sõpru.

Väikesed sõbrad! On olemas veelgi sporte, mida ihuüksi saab harrastada kodutoas lambitule valgusel. Niisugune sport on margisport.

Margisport on levinud ja haaranud tuhandeid noori ja vanu, on suuri ja rikkalikke margikogusid kümnete tuhandete markidega, on aga ka väiksemaid margikogujaid. Igäihel on aga oma kogu ünteviisi armas ja iga ühine soov on oma margikogu täiendada uute markidega.

Noored „Õpilaslehe“ lugejad! Kui teil vast tunduvad välisriikide margid olevat kättesaamatud ehk arvate, et neid saab osta ainult raha eest, siis eksite.

Margid, mida ostate poest, ei või kunagi saada nii armsaks ja huvitavaks kui teised, vahetatud margid. Vanemad margikogujad, kellel kogunenud palju välismaa marke, vahetavad neid meelsasti eesti markide vastu. Eriti hinnas on Eestis meie riigi algupäevade margid ning harulsused on Vene keisririigi margid, millele ületrükkiks „Eesti post“. Paremate ja väärtuslikumate markide hulka kuuluvad eesti markide hulgast veel järgmised postmargid: lillemust-rid 1918. a., vikingi laevad, Punane rist 1920, maakaart, „Aita hädalist!“, teater ja palju teisi.

Kui teie lähedal asub mõni vanem margikoguja, siis usun, et ta ei keela andmast teile nõu ja juhust ja tema poole võite pöörata palvega lasta hinnata oma margitagavarasid. Kui aga ei peaks leiduma ühtki asjahuvilist, siis võiks pöörduda mõne õpetaja ehk ka margikogujate seltsi poole Tallinnas. Suuremaid margikogujate seltse „Estoonia“ asub Tallinnas, Pikk tän. 28.

Hea on ka ühendusesse astumine välismaa margikorjajatega, kuid siis peab tundma võõrast keelt ehk vähemalt esperantot, mida margikogujad kõige rohkem tarvitavad. Ka peab sel juhul käepärast olema palju omamaa marke.

Praegu on meil Eestis üleliiga palju liikumas 10-, 5- ja 2-sendilisi postmarke, vähemal arvul on liikvel, 1-, 20- ja 25-sendilisi. Hoopis harva aga näeme 4-, 8-, 12- ja 15-

sendilisi. Seda väga peavad margikogujad ise püüdma parandada. Peame pidama kinni kõigi margikogujate ühisest nõudmisest, mitte kunagi kleepida kirjale harilikku postmarki. Nii rikastame oma margituru mitmekesisema kaubaga ja meil on mida vahetada välismaaga.

Milles seisab margikorjamise huvitavus? Kogudes marke saame alalõpmata tervitusi laiast maailmast. Iga uus mark, mis satub meie albumi, toob siia midagi uut. Mark, mis nii satub meie kätte, on ära käinud pika rännaku. Igast

maailmakaarest kokku kogunud margid jutustavad palju, toovad tervitusi kaugetelt suguvendadelt, kaasinimestelt.

Kui nii istume tuisusel talveõhtul oma huvitava kogu taga, siis ununeb igavus ja meil on sõber, kellega veeta aega.

Kõigile uutele margikogujatele jõuau ja edu uuel alal. Kui mõnel teist peaks huvi olema minuga astuda isiklikku kirjavahetusse, siis — minu aadress: Pamma p. ag., Saaremaal.

Oskar Grepp.

1					A
2					D
3					N
4					V
5					A
6					A
7					T
8					A
9					A

Maade teaduslik ülesanne.

- 1) Linnajagu Konstantinoopolis.
- 2) Saar Atlandi ookeanis.
- 3) Poolsaar Euroopas.
- 4) Linn Lõuna-Venemaal.
- 5) Linn Väike-Aasias.
- 6) Alev Läänemaal.
- 7) Mägestik Aasias.
- 8) Meri Vahemeres.
- 9) Alev Võrumaal.

Sõnade esimestest tähtedest saame ühe väina nimetuse Euroopas.

Sisseoste tehes nõudke

A. M. ANDERSON'I

konserveeritöööstuse saadusi

Pagari- ja kondiitri-
äri ja rohvire
J. Liim
TARTUS - RIIA 11
TELEF. 9-46

„Estotrükk“

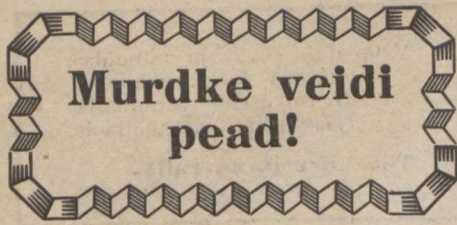
Valmistab igasuguseid

trükitöid

S. Karja 8.

Telefon 445-25

mõõdukate hindadega.

Üks:

Kuidas jaotasid pärijad oma päranduse?

Veinikaupmees pärandas surses oma kolmele pärijale kokku 21 vaati veini. Vaatidest on 7 täis, 7 pooleldi täis ja 7 tühja. Tingimuseks on, et iga pärija peab saama ühepalju veini ja ühepalju vaate. Tähendab, jagada on 21 vaati ja 10½ vaati veini. Iga pärija peab järelikult saama 7 vaati ja neis 3½ vaati veini ilma et oleks ümbervalamist. Kuidas jaotati pärandus?

Ja teine:

Kuidas keegi kellegagi on sugulane?

Kelleltki daamilt küsiti: „kuidas on see härra teiega sugulane?“ „Tema ema on minu ema ainuke laps“, vastas daam.

Nii. Missugune too kummaline sugulaste siis oli, jääb teie väljaürgitseda, lapsed.

Saate vastuseid „Õpilaslehele“!

Paar huvitavat mängu.

Telgi ümberlukkamine.

Mängijateringi keskel on püsti kolm ülemistes otsades kokkuseotud keppi („telk“). Nende juures „valvur“. Mõningad püüavad palliga (käsi- või jalgpall) keppe ümber visata. Valvur jälle on karmas, hüppab ette ja püüab palli kinni või lükkab kõrvale. Kel õnnestub telki palliga ümber visata, see saab valvuriks, endine valvur tuleb tema asemele ringi ja mäng jätkub.

Kukkuv kepp.

Mängijad seisavad ringis. Nad on nummerdatud. Üks mängijaist on ringi keskel ja hoiab maa peal püsti keppi. Akki ta laseb kepi lahti ja hüüab kellegi numbri. Kutsutav peab suutma kepi haarata enne, kui see langeb. Kui ta ei saa seda, asub ise keskele. Korduvalt võib ringi suurendada, mängijaid ka seljaga kepi poole panna.

Tegev toimetaja **Helmi Jansen.**Talitusjuht **J. Elango.**Vastutav toimetaja **Helmi Jansen.**Väljaandja k.-ü. „Töökool“ Tallinn,
V. Roosikrantsi 3.

Lilleäri

Rüütli t. 13

„Primula“

soovitab
ilusaid
õitsevaid

lilli.

HINNAD ODAVAD.

*Kui tarvitate klišeetid!
Kui tarvitate trükitöid!*

Neid valmistab asjatundlikult ja
mõõdukate hindadega

E. TALVIKU graafikatööstus

Tatari tän. 4, Tallinn — Telefon 457-05

**Teid toidetakse
parimini terves
Tartus!**

Toidud värskel aineist.
Ruumid mugavad ja puhtad.
Teenimine viisakas ja kiire.

**SÖÖGISAAL
„ROOM“
Rüütli tn. 1.**

Õpilased ja vanemad!

Koondage kõik omad jalanõude ostud
Tartu suuremasse ja valikurikkamasse

**Töö nägus ja vastupidav.
Hinnad ajakohased.**

R. HANSEN'I jalanõude äri

**1 Tartus,
Kaubačov 1**

Tarvitage ainult

„HEUREKA“ TINTI

Alisariin- ja koolitinti.

Saadaval **K.-ü. „TÖÖKOOLIS“**

TALLINN, V. Roosikrantsi 3

Laboratoorium „HEUREKA“

Minu

spordiäri

asub nüüd kesklinnas

Kullasepa 13 Kuninga t.
nurgal

Telefon 432-19.

Hinnad endiselt väljaspool võistlust.

V. Resev-Resel

Tellige trükitööd

J. ROOSILEHE TRÜKIKOJAST

Tallinnas, Vana Posti 8, telefon 437-67

Parimad tindid, Joonistushebid, kleepimisliimid klaasides, tuubides ja purkides nagu

Odoral ja Collapin

Koolikriit valge ja värviline.

A.-S. „ODOR“

Tuntud Inglise sulg

„Iridinoid“

kirjutab vähemalt

6 korda kauem

Kõvad

nr. 777 E. F.

Poolpehmed

nr. 888 E. F.

Pehmed: nr. 444 F. ja 777 F.

Igal sulel märk „IRIDINOID“

Hoiduge järelaimdustest!

Õpilastele!

KOOLITARBEID

soovitab

K/m. **Joh. Roosipuu**

Tartus, Suur turg 14

Narvas, Suur tän. 24

Karusnaha- ja mütsitööstus

G. KANGRO

Tartus, Aleksandri tänav 15.

Valmistab suve- ja talimütse, kasuka- ja kraenahku. Igasuguseid vormimütse asutustele ja koolidele.

Töö kiire ja korralik.

T. Nõmmitsa

juuksetööstuse ateljee

Tartus, Rütli tän. 12, telefon 4-95 ja 1-19.

Õpilased!

Hästi passivaid riideid saate **J. Tuulas'e**
Tartus, Rütli tän. 12, tel. 5-02

rätsepa töökojast tellides.

Ilus valik riietest.

Hinnad mõõdukad.

Iga spordihuvilisele õpilasele

soovitame: A. Klumberg: Kergejõustiku õpperaamat	Hind 1.50
A. Luht: Eesti kehakultuuri aastaraamat VII	, 1.—
Mag. A. Grünberg: Sportlase kalender-käsir.	, —.60
Ekraveliidu üld-, kergejõustiku- ja rattasõidu määrused	, —.75

Raamatute hinna rahas või markides ettesaatmisel raamatute kättesaatmine kuludeta

„Postimehe“ raamatukauplus

Tartu, Suurturg 16

Telefon 2-50

Joh. Vals'i rätsepatöökoda

Tartus, Lille tän, 1, telef. 9-70

(sissekäik Karlova tänavalt)

Valmistab moodsaid meeste rõivastustöid tellimiste peale

Hinnad mõõdukad!

Hinnad mõõdukad!

Nõudlikule maitsele kondiitri ja pagaritööstuse saadusi leiate alati

P. POTSEPP'A

kondiitri- ja pagaritööstuse ärist

TARTUS, Raekoja taga

Alati saadaval värsked saiad, küpsised, koogid ja tordid